

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a sudcov JUDr. Ivana Machyniaka a JUDr. Rudolfa Čirča v právnej veci žalobcov **1/ Ing. J. L.**, bývajúceho v K., **2/ J. H. M.**, bývajúcej v Č., **3/ P. H.**, bývajúceho v Č., **4/ J. H.**, bývajúceho v K., všetci zastúpení JUDr. T. V., advokátkou Advokátskej kancelárie so sídlom v K., proti žalovanému **G. H. L.** ako právnenému nástupcovi S., s.r.o., so sídlom v N., zastúpenému JUDr. V. H., advokátkou so sídlom v B., **o odmenu za vynález a náhradu nemajetkovej ujmy**, o odvolaní žalobcov 1/ až 4/ a žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 4. decembra 2008 č.k. 24 C 2/1994-634 a žalobcu 1/ proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č.k. 24 C 2/1994-653 a žalobcov 2/, 3/ a 4/ proti uzneseniu toho istého súdu č.k. 24 C 2/1994-653a, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým žalobu zamietol, **p o t v r d z u j e**.

Rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov prvostupňového konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Konanie o odvolaní žalobcov 2/ a 4/ proti rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej **z a s t a v u j e**.

Uznesenie súdu prvého stupňa č.k. 24 C 2/1994-653a, ktorým uložil žalobcom 2/ a 4/ povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie, vo vzťahu k týmto žalobcom **z r u š u j e**.

Uznesenie súdu prvého stupňa č.k. 24 C 2/1994-653a, ktorým uložil žalobcovi 3/ povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie, **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou z 2. februára 1994 sa pôvodní žalobcovia Ing. J. L. a Ing. M. H. domáhali zaplataenia bližšie nešpecifikovanej sumy ako odmeny za uplatnenie zamestnaneckého vynálezu v zmysle § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. o vynálezoch, priemyselných vzoroch a zlepšovacích návrhoch (ďalej len zákon č. 527/1990 Zb.), zapísaného vo Vestníku č. X. ročník X. pod PV X. a PV X. (v skutočnosti išlo o 2 vynálezy, ktoré sa navzájom od seba odlišovali názvami a to H. a H.). Tento nárok žalobcovia zakladali na tvrdení, že 29. mája 1990 písomne predložili svojmu vtedajšiemu zamestnávateľovi V. predmet podnikového vynálezu pod názvom „K.“. Uplatnený nárok počas konania niekoľkokrát menili a to nielen čo do jeho rozsahu, ale aj dôvodu. Naposledy svoj nárok špecifikovali tak, že každý z nich žiadal priznať sumu 23 400 000,-- Sk pozostávajúcu z odmeny za vynález u každého v sume 20 000 000,-- Sk uplatnenej podľa § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. a z nároku na náhradu nemajetkovej ujmy u každého v sume 3 400 000,-- Sk podľa § 75 citovaného zákona. Napokon, po strate spôsobilosti byť účastníkom konania z dôvodu úmrtia na strane žalobcu 2/, jeho právni nástupcovia (žalobcovia 2/ až 4/) žiadali priznať každý sumu 6 666 667,-- Sk z titulu odmeny autora za vynález a sumu 1 133 333,-- Sk z titulu úhrady nemajetkovej ujmy s tým, že táto suma patrí do dedičstva po pôvodnom žalobcovi 2/ Ing. M. H..

Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo 4. decembra 2008 č.k. 24 C 2/1994-634 žalobu zamietol a účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Vychádzal zo zistenia, že žalovaný (jeho právny predchodca) ako zamestnávateľ pôvodných žalobcov podal na Federálny úrad pre vynálezy Praha prihlášky vynálezov autorov Ing. J. L. a Ing. M. H. pod názvom „K.“, ktoré mu boli doručené 12. novembra 1990 a ktoré boli vedené pod číslom PV X. a PV X.. Keďže vynálezy boli vytvorené pred 1. januárom 1991, avšak za podmienok podľa ustanovenia § 28 písm. a/ zákona č. 84/1972 Zb. (autor alebo niektorý zo spoluautorov utvoril vynález v pracovnom pomere v organizácii), dospel k

záveru, že na vec bolo potrebné vzťahovať zákon č. 527/1990 Zb. účinný od 1. januára 1991. Uviedol, že prechodné ustanovenie § 78 ods. 2 citovaného zákona, ktoré predpokladá vznik tzv. podnikového vynálezu, právo pôvodcu voči zamestnávateľovi na odmenu podľa ustanovenia § 9 ods. 4 tohto zákona podmieňuje tým, že zamestnávateľ požiada o patent v lehote do 3 mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto zákona. V prípade, ak zamestnávateľ takéto právo neuplatní, vynález nenadobudne charakter podnikového vynálezu a jeho autorovi nárok na odmenu podľa § 9 ods. 4 zákona nevzniká. Keďže zamestnávateľ pôvodných žalobcov si neuplatnil právo na patent u vynálezu vedeného pod číslom PV X. (uplatnil ho len u vynálezu PV X.), dospel k záveru, že žalobcom nárok na odmenu za tento vynález v zmysle § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. vôbec nevznikol. Žalobu v tejto časti považoval preto za nedôvodnú. V prípade vynálezu PV X., ku ktorému zamestnávateľ pôvodných žalobcov uplatnil právo na patent v zákonom stanovenej lehote, vychádzal zo zistenia, že po podaní prihlášky vynálezu zamestnávateľ uzavrel s pôvodnými žalobcami písomnú Zmluvu o prevode prihlášky vynálezu na iného prihlasovateľa z 10. októbra 1991 (ďalej len zmluva), podľa ktorej poskytovateľ (žalovaný) prevádza všetky práva z predmetu prihlášky vynálezu na nadobúdateľa (pôvodných žalobcov) ako jediného prihlasovateľa s právami majiteľa patentu po jeho udelení. V zmluve bolo, okrem iného uvedené, že vynález sa vyraduje z podnikových vynálezov organizácie poskytovateľa (žalovaného), pričom nadobúdateľ (žalobcovia) súhlasí, že práva na vysporiadanie sa so spolupôvodcami zmluvného vynálezu podľa § 9 ods. 4 zákona a v rozsahu podľa vnútropodnikových smerníc poskytovateľa (žalovaného), nevznikli a neuplatňujú si ich. Túto zmluvu, ktorou zamestnanci riešili so zamestnávateľom vzájomné sporné nároky (§ 259 Zákonníka práce v znení účinnom do 31. marca 2002), považoval za platnú a teda vyvolávajúcu tie účinky, ktoré účastníci jej uzavretím mienili dosiahnuť (previesť právo na patent z pôvodne žalovaného na pôvodných žalobcov). Keďže pôvodní žalobcovia rešpektovali rozhodnutie zamestnávateľa, že si právo na podnikový vynález nebude uplatňovať a že toto právo bude zachované pre nich ako pre pôvodcov vynálezu dospel k záveru, že žalobcom uzavretím uvedenej zmluvy zaniklo právo na odmenu za vynález PV X.. Aj v tejto časti považoval preto žalobu za nedôvodnú. K nároku žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uviedol, že v zmysle § 75 ods. 1 zákona č. 527/1990 Zb. podmienkou pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy je preukázanie neoprávneného zásahu do práv chránených zákonom a vzniku nemajetkovej ujmy. Žalobcovia, hoci boli k tomu vyzvaní, neprodukovali žiadne dôkazy na preukázanie tvrdenia, že im vznikla nemajetková ujma vyvolaná neoprávneným konaním zo strany žalovaného (žalobcovia mali za to, že stačí preukázať porušenie povinnosti

zamestnávateľom). Dospel preto k záveru, že v tejto časti žaloby žalobcovia neunesli dôkazné bremeno a teda, že ani tento nimi uplatnený nárok nie je dôvodný. Rozhodnutie o trovách konania založil na ustanovení § 150 O.s.p. Výnimočnosť použitia tohto zákonného ustanovenia odôvodnil tým, že žalobcovia uvedený nárok uplatnili krátku dobu potom, ako sa stala účinnou nová právna úprava takýto nárok priznávajúca, ojedinelosťou predmetu konania a nedostatkom judikatúry.

Proti tomuto rozsudku podali včas odvolanie žalobcovia a do výroku o náhrade trov prvostupňového konania aj žalovaný. Žalobcovia v odvolaní uviedli, že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, lebo nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, že na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukázal i na neúplnosť rozsudku v tom, že sa v dôvodoch nezaoberal ich zdôvodnením uplatneného nároku a právnou argumentáciou. Tvrdenie, že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci žalobcovia odôvodnili tým, že v súvislosti s otázkou platnosti zmluvy z 10. októbra 1991 neskúmal dôvody, ktoré pôvodných žalobcov viedli k jej uzavretiu a že nevykonal nimi navrhnutý dôkaz ustanovením súdneho znalca, ktorého úlohou malo byť stanovenie výšky odmeny. Nesúhlasili so záverom súdu prvého stupňa, podľa ktorého ich právo na vysporiadanie podľa § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. zaniklo. V tejto súvislosti uviedli, že zákonným predpokladom vzniku práva na odmenu nie je ani podanie prihlášky vynálezu, ani využitie vynálezu, či udelenie patentu, ale len oznámenie zamestnávateľa, že si na vynález činí nárok, čo sa v danom prípade nepochybne stalo (medzi účastníkmi nebolo sporné, že žalovaný si včas uplatnil právo na patent na vynález PV X.). Nárok na primeranú odmenu im teda v zmysle § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. vznikol. Zmena správania sa žalovaného až po vzniku nároku nemohla preto vyvolať právne účinky jeho zániku tak, ako to nesprávne ustálil súd prvého stupňa. Okrem toho namietali, že súd prvého stupňa posúdil nesprávne otázku platnosti zmluvy (jej časti) a tým aj opodstatnenosť ich nároku na odmenu za vynález. Uviedli, že ak súd prvého stupňa posúdil uvedený právny úkon podľa jeho obsahu v zmysle § 259 Zákonníka práce, jej platnosť mal skúmať aj z hľadiska § 242 ods. 1 písm. c/ Zákonníka práce, podľa ktorého neplatný je právny úkon, ktorým sa zamestnanec vopred vzdáva svojich práv. Podľa ich názoru zmluva však bola uzatvorená podľa § 51 Občianskeho zákonníka (pri uzatváraní zmluvy neboli so žalovaným v postavení zamestnancov). V tej jej časti, v ktorej sa vopred do budúca vzdali svojich zákonných práv, je podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatná.

Zmluvu považovali za neplatnú aj preto, že svojím obsahom i účelom odporuje zákonu a prieči sa dobrým mravom. Vytýkali súdu prvého stupňa, že práve touto právnou argumentáciou sa v dôvodoch rozsudku vôbec nezaoberal a nechal ju nepovšimnutú. K nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uviedli, že v konaní bolo preukázané, že žalovaný nedodrжал ustanovenie § 9 ods. 3 zákona č. 527/1990 Zb. tým, že nezabezpečil právo na zachovávanie mlčanlivosti o predmete prihlášky. Žalovaný zapracoval totiž technické riešenie prihlášok vynálezov do podnikovej výskumnej úlohy, ktorá sa stala predmetom posudku vhodnosti riešenia na rôznych pracoviskách zamestnávateľa. Riešenia tak boli sprístupnené širokému okruhu osôb. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy považovali týmto za dostatočne preukázaný. Navrhli preto ich odvolaniu v celom rozsahu vyhovieť a napadnutý rozsudok v zmysle ich žaloby zmeniť, alternatívne navrhli napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaný v odvolaní, ktoré smerovalo proti výroku rozsudku súdu prvého stupňa o náhrade trov konania uviedol, že súd prvého stupňa nesprávne považoval ním uvedené skutočnosti (že žalobcovia uplatnili uvedený nárok krátku dobu potom, ako sa stala účinnou nová právna úprava, ojedinelosťou predmetu konania a nedostatkom judikatúry) za dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 150 O.s.p., pre ktoré súd nemusí výnimočne úspešnému účastníkovi náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Poukázal na to, že žalobcovia v priebehu konania svoj pôvodný nárok na zaplatenie odmeny za vynález niekoľkokrát menili, čo do dôvodu a aj jeho rozsahu. V dôsledku neustálych zmien pôvodnej žaloby zo strany žalobcov bol samotný predmet konania zmätočný a nejasný až takmer do vyhlásenia rozsudku. Žalobcovia neboli schopní za dobu dvanásť rokov predložiť súdu jediný relevantný dôkaz na podporu svojich tvrdení. Z priebehu súdneho konania je teda viac ako zrejmé, že priesťahy, ktoré v súdnom konaní vznikli možno v hlavnej miere pripísať žalobcom a že zo strany žalobcov od počiatku nešlo o dôvodné a efektívne bránenie práva. Nemôžu tu byť preto dané dôvody osobitného zreteľa, pre ktoré by sa mali žalobcovia vyhnúť povinnosti nahradiť žalovanému trovy tohto konania. V časti výroku o trovách konania navrhol preto rozhodnutie súdu prvého stupňa zmeniť a zaviazat' žalobcov nahradiť mu trovy konania v celkovej sume 1 056 137,50 Sk.

Krajský súd v Košiciach uznesením č.k. 24 C 2/1994-653a uložil žalobcom 2/ až 4/ povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne súdny poplatok za odvolanie v sume 16 596,50 € v lehote 10 dní od doručenia uznesenia. Rozhodnutie odôvodnil poukazom na položku č. 1 a/

Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podali včas odvolanie žalobcovia 2/, 3/, a 4/. Uviedli, že sú právni nástupcovia po neb. pôvodnom žalobcovi Ing. M. H. a v tomto konaní žiadali zmenu žalobného petitu tak, že istina patrí do dedičstva po neb. Ing. M. H.. V takom prípade je potrebné aplikovať pol. č. 1 b/ Sadzobníka súdnych poplatkov, keďže predmet konania nie je možné oceniť peniazmi.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal vec podľa § 212 ods. 1 O.s.p., prejednal odvolania žalobcov a žalovaného bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalobcov smerujúce proti rozsudku súdu prvého stupňa nie je dôvodné. Pokiaľ ide o odvolania žalobcov 2/ až 4/ proti uzneseniu súdu prvého stupňa, bolo potrebné napadnuté uznesenie zrušiť a v prípade žalobcu 3/ vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Rovnako, v prípade odvolania žalovaného, bolo potrebné rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov prvostupňového konania zrušiť a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie.

Odvolací súd z obsahu spisu zistil, že žalobcovia 2/ a 4/ podaním z 9. februára 2009 vzali odvolanie podané proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 4. decembra 2008 č.k. 24 C 2/1994-634 späť a žiadali odvolacie konanie, pokiaľ ide o ich uplatnenie nároku na primeranú odmenu za vynález v sume 6 666 667,-- Sk a náhradu nemajetkovej ujmy v sume 1 133 333,-- Sk zastaviť.

Keďže rozhodnutie o späťvzatí odvolania predchádza rozhodnutiu o odvolaní a teda žalobcovia 2/ a 4/ vzali svoje odvolanie späť účinne, Najvyšší súd Slovenskej republiky v zmysle § 207 ods. 3 O.s.p. konanie o ich odvolaní smerujúce proti rozsudku súdu prvého stupňa zastavil.

Zostalo teda posúdiť opodstatnenosť odvolania žalobcov 1/ a 3/, ktorí na jeho podaní proti rozsudku súdu prvého stupňa zotrvali a opodstatnenosť odvolania žalovaného.

Podľa § 78 ods. 1 zákona č. 527/1990 Zb. prihlášky vynálezov, o ktorých sa pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona nerozhodlo, prerokujú sa ďalej podľa tohto zákona s tým, že Úrad vykoná úplný prieskum z úradnej moci.

Podľa § 78 ods. 2 zákona č. 527/1990 Zb. pri vynáleze vytvorenom za podmienok ustanovenia § 28 písm. a/ zákona č. 84/1972 Zb. má právo na patent zamestnávateľ, ak o patent požiada v lehote troch mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Pôvodca má voči zamestnávateľovi právo na odmenu podľa ustanovenia § 9 ods. 4 tohto zákona. Ak zamestnávateľ nepožiada o patent v určenej lehote, platí, že právo na patent má pôvodca vynálezu.

Podľa § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. pôvodca, ktorý vytvoril vynález v pracovnom pomere, na ktorý zamestnávateľ uplatnil právo na patent, má právo voči zamestnávateľovi na primeranú odmenu. Pre jej výšku je rozhodný technický a hospodársky význam vynálezu a prínos dosiahnutý jeho možným využitím alebo iným uplatnením, pričom sa prihliada na materiálny podiel zamestnávateľa na vytvorení vynálezu a na rozsah pracovných úloh pôvodcu. Ak sa dostane už vyplatená odmena do zjavného nepomeru s prínosom dosiahnutým neskorším využitím alebo iným uplatnením vynálezu, má pôvodca právo na dodatočné vypořádanie.

Ustanovenie § 9 citovaného zákona, ktoré upravuje tzv. podnikový vynález, pripúšťa za tam stanovených podmienok výnimku zo zásady, že právo na patent má pôvodca vynálezu alebo jeho právny nástupca (§ 8 ods. 1 zákona č. 527/1990 Zb.), pričom za predpokladu, že právo na patent získa zamestnávateľ, pôvodcovi priznáva právo na primeranú odmenu.

Práva zamestnávateľa a pôvodcu vynálezu, ak vynález bol vytvorený pred účinnosťou tohto zákona, t.j. pred 1.1.1991 za podmienok, že autor alebo niektorý zo spoluautorov utvoril vynález v pracovnom pomere v organizácii alebo za jej hmotnej podpory (§ 28 písm. a/ zákona č. 84/1972 Zb.), upravuje prechodné ustanovenie § 78 ods. 2 zákona č. 527/1990 Zb. V takomto prípade hmotnoprávnym predpokladom práva pôvodcu voči zamestnávateľovi na primeranú odmenu v zmysle § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. je, že zamestnávateľ uplatní právo na patent v lehote troch mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto zákona, t.j. do 1. apríla 1991. Ak sa tak nestane (zamestnávateľ neuplatní právo na patent vôbec

alebo ho síce uplatní, ale po uplynutí lehoty), právo na patent má pôvodca vynálezu, pričom pôvodcovi právo na primeranú odmenu nevzniká.

V posudzovanej veci pôvodní žalobcovia vytvorili vynálezy PV X. a PV X. pred 1.1.1991 za podmienok ustanovenia § 28 písm. a/ zákona č. 84/1972 Zb. Na žalobcami uplatnený nárok na primeranú odmenu sa preto vzťahuje prechodné ustanovenie § 78 ods. 2 v spojení s § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb., ako to správne ustálil súd prvého stupňa. Keďže žalovaný (pôvodne žalovaný) neuplatnil v zákonom stanovenej lehote právo na patent k vynálezu PV X., toto právo majú priamo zo zákona pôvodcovia, t.j. žalobcovia. Súd prvého stupňa dospel preto k správne záveru, že žalobcom v prípade vynálezu PV X. právo na odmenu podľa § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. vôbec nevzniklo.

Pokiaľ ide o vynález PV X. odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa otázku vplyvu zmluvy z 10. októbra 1991 na existenciu práva žalobcov na primeranú odmenu posúdil správne. Vychádzajúc z obsahu tejto zmluvy, jej účelom nepochybne bolo vykonať prevod žalovaným získaného práva na patent k vynálezu PV X. na pôvodných žalobcov ako spolupôvodcov vynálezu so všetkými z toho vyplývajúcimi právnymi dôsledkami, včítane straty práva žalobcov na primeranú odmenu. Tento účel zmluvy musel byť jej účastníkom známy, o čom svedčí, že zmluva bola registrovaná na Federálnom úrade pre vynálezy dňa 24. októbra 1991 a bola aj v skutočnosti naplnená vo forme patentovej listiny číslo X. z 9. februára 1994 vydanéj úradom v prospech žalobcov ako pôvodcov vynálezu PV X. a súčasne aj majiteľov patentu. Za správny treba preto považovať záver súdu prvého stupňa, že uzavretím tejto zmluvy nedošlo len k prechodu práva na patent zo žalovaného na žalobcov ako pôvodcov vynálezu, ale súčasne aj k zániku práva žalobcov na primeranú odmenu.

K platnosti uvedenej dohody treba uviesť, že zákon uzavretie takejto dohody nezakazuje. Takáto dohoda svojím obsahom a ani účelom zákonu neodporuje a nie je ani v rozpore s dobrými mravmi. Na jej základe pôvodní žalobcovia získali totiž právo na patent, pričom ako spolumajitelia patentu majú výlučné právo využívať vynález, poskytnúť súhlas na využívanie vynálezu iným osobám alebo na ne patent previesť (v opačnom prípade, by uvedené práva patrili žalovanému). Spravodlivému usporiadaniu celého právneho vzťahu potom zodpovedá aj to, že žalobcovia právo na primeranú odmenu v zmysle § 9 ods. 4 zákona č. 527/1990 Zb. uplatňovať nebudú. Ak preto obsahom dohody je aj takto formulovaný súhlas

žalobcov, nie je to dôvodom pre záver, že ide o právny úkon uzavretý v rozpore s dobrými mravmi.

Pokiaľ žalobcovia v súvislosti s otázkou platnosti dohody namietali, že súd prvého stupňa neskúmal dôvody, ktoré pôvodných žalobcov viedli k jej uzavretiu treba uviesť, že z hľadiska platnosti právneho úkonu spravidla nie sú právne významné príčiny, ktoré viedli účastníkov k jeho uzavretiu. Nemožno preto vyčítať súdu prvého stupňa, že sa týmito príčinami uzavretia právneho úkonu nielen na strane pôvodných žalobcov, ale ani na strane žalovaného, bližšie nezaoberal.

K námietke žalobcov spočívajúcej v tom, že zmluva (jej časť) je absolútne neplatná tiež z dôvodu, že pôvodní žalobcovia sa vopred do budúcnosti vzdali svojich zákonných práv, odvolací súd uvádza, že pre platnosť dohody, ktorou sa veriteľ vzdáva svojho práva, zákon vyžaduje písomnú formu a možno ju uzavrieť len ohľadne tých práv, ktoré v čase jej uzavretia už existujú. Nepripúšťa sa, aby sa niekto vzdal práva, ktoré môže vzniknúť až v budúcnosti (§ 574 ods. 1 a 2 OZ). Obdobne to platí aj v prípade, ak ide o jednostranný právny úkon veriteľa. To znamená, že právny úkon, ktorým sa niekto vzdá svojho práva je absolútne neplatný len vtedy, ak sa ním účastník vzdáva práva, ktoré môže vzniknúť až v budúcnosti (práva, ktoré v čase urobenia právneho úkonu ešte neexistuje).

V posudzovanej veci z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýva, že žalobcom právo na primeranú odmenu za vynález PV X. vzniklo uplatnením práva na vynález zo strany žalovaného, k čomu nepochybne došlo 30. marca 1991. To ale znamená, že v čase uzavretia písomnej zmluvy o prevode prihlášky vynálezu na iného prihlasovateľa (zmluva bola uzavretá 10. októbra 1991), právo žalobcov na primeranú odmenu už vzniklo a teda ku dňu uzavretia zmluvy toto právo už existovalo. To napokon v odvolaní tvrdia aj samotní žalobcovia. Ak by sa preto prejav vôle obsiahnutý v bode 3. zmluvy považoval za dohodu o vzdaní sa práva žalobcov na primeranú odmenu, prípadne za ich jednostranný prejav vôle, ktorým sa vzdávajú tohto práva, nešlo by o právny úkon neplatný tak, ako to nesprávne tvrdia žalobcovia. Nejde tu totiž o právo, ktoré by malo vzniknúť až v budúcnosti, ale o právo už existujúce, s ktorým žalobcovia mohli podľa vlastného uváženia nakladať a to aj formou jeho vzdania sa. Ani táto námietka žalobcov preto neobstojí.

Možno teda uzavrieť, že súd prvého stupňa správne písomnú zmluvu o prevode prihlášky vynálezu na iného prihlasovateľa z 10. októbra 1991 považoval za platný právny úkon.

Napokon neobstojí ani námietka žalobcov, že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, lebo nevykonal nimi navrhnutý dôkaz ustanovením súdneho znalca, ktorého úlohou malo byť stanovenie výšky odmeny. Ak totiž súd prvého stupňa dospel k záveru, že nie je daný základ nároku žalobcov, bolo nadbytočné vykonať dôkaz nariadením znaleckého dokazovania na určenie rozsahu žalobcami uplatneného nároku z titulu odmeny za vynález.

Pokiaľ ide o nárok žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle ustanovenia § 75 ods. 1 zákona č. 527/1990 Zb., odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, že žalobcovia v tejto časti žaloby neunesli dôkazné bremeno, keď nepreukázali splnenie jednej zo základných podmienok pre priznanie nároku, a to vznik nemajetkovej ujmy vyvolanej neoprávneným konaním zo strany žalovaného. Odvolací súd v podrobnostiach odkazuje na odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa. Žalobcovia neuviedli v odvolaní žiadne také argumenty, ktoré by boli spôsobilé spochybníť správnosť záverov súdu prvého stupňa.

Pokiaľ žalobcovia neoprávnený zásah do ich práv zdôvodňovali tým, že žalovaný nedodrжал ustanovenie § 9 ods. 3 zákona č. 527/1990 Zb. a teda, že nezabezpečil právo na zachovávanie mlčanlivosti o predmete prihlášky, treba uviesť, že citované zákonné ustanovenie ukladá povinnosť mlčanlivosti o vynáleze tak zamestnávateľovi ako aj jeho pôvodcovi za predpokladu, že zamestnávateľ neuplatní voči pôvodcovi v lehote troch mesiacov od upovedomia pôvodcu, právo na patent. Mlčanlivosť zákon ukladá zachovávať len počas tejto lehoty a len voči tretím osobám. V danej veci sa o takýto prípad nejedná (žalovaný k vynálezu PV X. uplatnil v lehote právo na patent). Navyše, za porušenie mlčanlivosti voči tretím osobám nie je možné považovať, ak žalovaný technické riešenie vynálezu zapracoval do podnikovej výskumnej úlohy, ktorá sa stala predmetom posudku vhodnosti riešenia na rôznych pracoviskách zamestnávateľa. V tomto smere odvolací súd poznamenáva, že samotní žalobcovia v odvolaní uviedli, že žiaden dôkaz o využívaní riešenia vynálezu tretou osobou nepredložili.

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že žalobcovia 1/ a 3/ napadli odvolaním vecne správny rozsudok súdu prvého stupňa, z ktorého dôvodu odvolací súd jeho rozsudok vo výroku, ktorým žalobu zamietol, podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

Odvolanie žalovaného smerujúce proti výroku o náhrade trov prvostupňového konania považoval odvolací súd za dôvodné.

Podľa § 150 ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 15. októbra 2008, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

Ide o zákonné ustanovenie, ktoré z hľadiska náhrady trov konania predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti za výsledok i zo zásady zodpovednosti za zavinenie a náhodu. Je odôvodnené tým, že prísna aplikácia ustanovení o náhrade trov konania, by mohla v konkrétnych prípadoch viesť k nežiaducim tvrdom. Zákon preto stanovuje všeobecné podmienky, za ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k zmierneniu dôsledkov právnych noriem upravujúcich platenie a náhradu trov konania. Toto zákonné ustanovenie dopadá na toho účastníka, ktorý by inak mal právo na náhradu trov konania. Predpokladom jeho použitia je existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov inak úspešnému účastníkovi a existencia výnimočnosti daného prípadu. V prvom rade treba prihliadnuť najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril. K dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo určitej procesnej situácie. Dôvody hodné osobitného zreteľa sa môžu týkať sociálnej situácie účastníkov. V takomto prípade je potrebné pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery oboch (všetkých) účastníkov, teda nielen toho, koho by postihovala povinnosť nahradiť trovy, ale aj toho, ktorého majetková sféra by bola použitím výnimočného ustanovenia dotknutá. Do úvahy treba brať tiež také okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nároku a prihliadnuť i na postoj účastníkov v konaní.

V posudzovanej veci súd prvého stupňa za dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré súd nemusí výnimočne úspešnému účastníkovi náhradu trov konania celkom alebo sčasti v zmysle § 150 ods. 1 O.s.p. priznať, nesprávne považoval ojedinelosť predmetu sporu, nedostatok judikatúry, resp. skutočnosť, že žalobcovia uvedený nárok uplatnili krátku dobu potom, ako sa stala účinnou nová právna úprava. Ide o kritériá, ktoré v zmysle ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p. nemožno považovať za určujúce z hľadiska existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa a výnimočnosti daného prípadu. Pri posudzovaní možnosti aplikácie citovaného zákonného ustanovenia odvolací súd mal vec skúmať z vyššie naznačených hľadísk. Ak tak neurobil, jeho rozhodnutie o trovách prvostupňového konania je predčasné a teda nesprávne. Odvolací súd preto v tejto časti napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.).

Napokon bolo treba posúdiť dôvodnosť odvolania žalobcov podaného proti uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým uložil žalobcom povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie.

O odvolaní žalobcu 1/ rozhodol v rámci autoremedúry súd prvého stupňa. Odvolací súd sa preto jeho odvolaním už nezaoberal.

Žalobcom 2/ a 4/ síce podaním odvolania vznikla poplatková povinnosť, odvolanie však vzali späť pred prvým pojednávaním, v ktorom prípade sa poplatok vráti (§ 11 ods. 3 veta prvá zákona č. 71/1992 Zb.). Podľa odvolacieho súdu by v takomto prípade bolo neúčelné a nevhodné trvať na tom, aby žalobcovia 2/ a 4/ súdny poplatok za odvolanie zaplatili. Ich odvolaniu preto vyhovel a napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa vo vzťahu k nim zrušil.

Pokiaľ ide o odvolanie žalobcu 3/, súd prvého stupňa nesprávne určil rozsah jeho poplatkovej povinnosti, keď vychádzal z nesprávneho základu poplatku (žalobca 3/ uplatňoval sumu 6 666 667,-- Sk z titulu odmeny autora za vynález a sumu 1 133 333,-- Sk z titulu úhrady nemajetkovej ujmy) a nechal bez povšimnutia skutočnosť, že žalobca 3/ žiadal určiť, že toto peňažné plnenie patrí do dedičstva po nebohom Ing. M. H.. V takomto prípade sa ale súdny poplatok vyrubí podľa položky 1 písm. b/ Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona č. 71/1992 Zb. (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. marca 1999, sp.zn. 3 Cdo 43/98). Odvolací súd vo vzťahu k žalobcovi 3/ preto

napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

V odvolacom konaní úspešnému žalovanému vzniklo právo na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcom 1/ a 3/, ktorí úspech nemali (§ 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Odvolací súd nepriznal žalovanému náhradu trov odvolacieho konania, lebo nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy tohto konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. marca 2010

JUDr. Ladislav Górász, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Daniela Pekajová